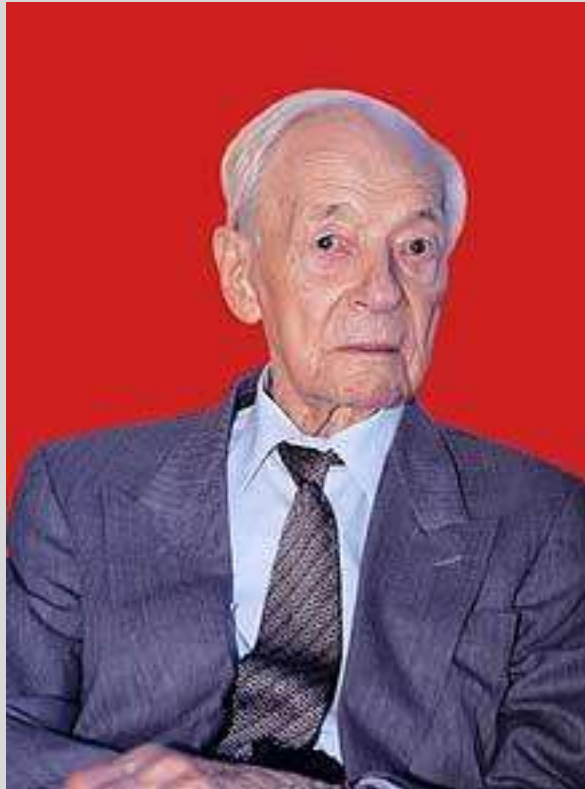

Τι πίστευε ο Στήβεν Ράνσιμαν για την Δ΄ Σταυροφορία;

Ο Σερ Τζέιμς Κόχραν Στήβενσον Ράνσιμαν, γνωστότερος ως σερ Στήβεν Ράνσιμαν, είναι ένας από τους γνωστότερους Άγγλους ιστορικούς. Ήταν ένας από τους επιφανέστερους βυζαντινολόγους του 20^{ού} αιώνα. Διαβάστε, λοιπόν, τι πίστευε για την Δ΄ Σταυροφορία.

Σερ Τζέιμς Κόχραν Στήβενσον Ράνσιμαν

Η κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους, Παρίσι βιβλιοθήκη Ναυστάθμου

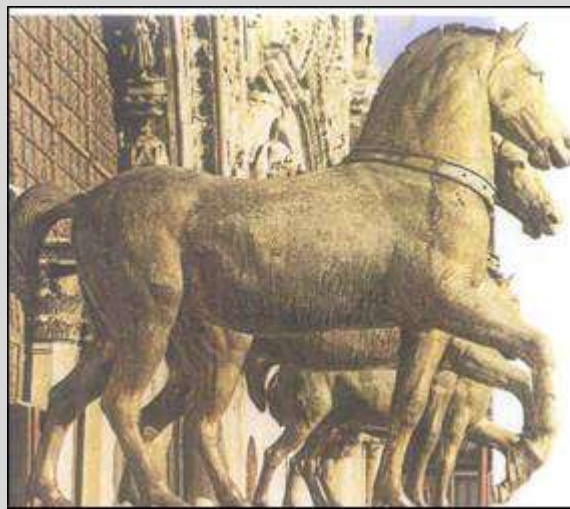
Ένας από τους κορυφαίους Βυζαντινολόγους παγκοσμίως είναι ο Στήβεν Ράνσιμαν. Στο έργο του «Ιστορία των Σταυροφοριών» (Εκδόσεις Γ.Ε.Σ. 1979) στον τρίτο τόμο αναφέρεται

στην Δ' σταυροφορία βάζοντας τίτλο του κεφαλαίου «Η σταυροφορία εναντίον χριστιανών», ενώ η ονομασία του πρωτότυπου δευτέρου βιβλίου είναι «Παραστρατημένες σταυροφορίες». Τις απόψεις του Ράνσιμαν για τους σταυροφόρους αλλά και για τον Πάπα θα παραθέσουμε παρακάτω βοηθώντας τον αναγνώστη να κατανοήσει την νοοτροπία των δυτικών για τους οποίους θα αναφερθούμε στο κυρίως έργο μας.

Όσον αφορά για την αλλαγή πορείας των σταυροφόρων και την κατεύθυνση της προς την Κωνσταντινούπολη ο Ράνσιμαν αναφέρει τα εξής: «Όταν η πρόταση ετέθη υπ' όψη των σταυροφόρων, υπήρξαν μερικοί που αντέδρασαν, όπως ο Ρεϋνάλδος του Μονμιράιγ, ο οποίος θεωρούσε ότι είχαν πάρει το σταυρό για να πολεμήσουν εναντίον των μωαμεθανών και δεν έβλεπε καμία δικαιολογία για άλλη αργοπορία. Εγκατέλειψαν το στρατό και έπλευσαν στη Συρία. Άλλοι παρέμειναν με το στρατό διαμαρτυρόμενοι, άλλοι πάλι σώπασαν με επίκαιρες ενετικές δωροδοκίες. Αλλά ο μέσος σταυροφόρος είχε διδαχθεί να πιστεύει ότι το Βυζάντιο υπήρξε συνεχώς προδοτικό έναντι της χριστιανοσύνης σε όλους του ιερούς πολέμους. Θα ήταν φρόνιμη και αξιέπαινη πράξη να του επιβάλουν τώρα τη συνεργασία του με τη βία. Οι ευλαβείς άνθρωποι μέσα στο στρατό ήταν ευτυχείς να βοηθήσουν σε μια πολιτική που θα έφερνε τους σχισματικούς Έλληνες στους κόλπους της εκκλησίας. Οι πιο κοσμικοί σκεφτόταν τα πλούτη της Κωνσταντινουπόλεως και τις εημερούσες επαρχίες της και πρόσμεναν τη δυνατότητα λαφυραγωγίας. Μερικοί από τους βαρώνους, ένας από τους οποίους ήταν και ο Βονιφάτιος, μπορεί να περίμεναν ακόμα περισσότερα και είχαν υπολογίσει ότι τα κτήματα που υπήρχαν στις ακτές του Αιγαίου, ήσαν πιο ελκυστικά από εκείνα που θα μπορούσαν να βρεθούν στην ταλαιπωρημένη γη της Συρίας. Όλη η μνησικακία την οποία έτρεφε η δύση από μακρόν εναντίον της ανατολικής χριστιανοσύνης διευκόλυνε τον Δάνδολο και τον Βονιφάτιο να παρασύρουν την κοινή γνώμη να τους υποστηρίξει».

Για την στάση του Πάπα Ιννοκέντιου Γ', όσον αφορά την αλλαγή πορείας των σταυροφόρων, ο Ράνσιμαν αναφέρει τα παρακάτω: «Η ανησυχία του Πάπα για τη σταυροφορία δεν λιγόστεψε, όταν έμαθε την απόφαση που είχε παρθεί. Ένα σχέδιο που εκπονήθηκε μεταξύ των Ενετών και των φίλων του Φιλίππου της Σουηδίας ήταν απίθανο ότι θα περιποιούσε τιμή στην εκκλησία. Επιπλέον είχε γνωρίσει τον νέο Αλέξιο και τον είχε ζυγίσει ως ένα ανάξιο νεαρό. Αλλά ήταν πολύ αργά γι' αυτόν να προβεί σε αποτελεσματική διαμαρτυρία και αν η εκτροπή επρόκειτο πραγματικά να εξασφαλίσει ενεργό βυζαντινή βοήθεια εναντίον των απίστων και συγχρόνως να πετύχει την ένωση των εκκλησιών, θα ήταν δικαιολογημένη. Αρκέσθηκε στην έκδοση μιας διαταγής να μη γίνει άλλη επίθεση εναντίον χριστιανών, εκτός μόνον στην περίπτωση που θα εμπόδιζαν ενεργά τον ιερό πόλεμο. Όπως φάνηκε από τα πράγματα, θα ήταν φρονιμότερο γι' αυτόν να είχε εκφράσει, οσοδήποτε εις

μάτην, φανερή και χωρίς συμβιβασμούς αποδοκιμασία. Στους Έλληνες, πάντοτε υποψιαζόμενους τις Παπικές προθέσεις και αγνοούντες τις περιπλοκές της δυτικής πολιτικής, η χαλαρότητα της εκ μέρους του καταδίκης φάνηκε ως απόδειξη ότι αυτός ήταν η δύναμη πίσω από την όλη μηχανορραφία». Σε άλλο σημείο του έργου του παραθέτει για τον Πάπα τα εξής: «Ο Πάπας Ιννοκέντιος παρ' όλη τη δυσπιστία που ένοιωσε για την εκτροπή της σταυροφορίας προς την Κωνσταντινούπολη, στην αρχή ήταν κατευχαριστημένος. Απαντώντας σε μία εκστατική επιστολή από το νέο αυτοκράτορα Βαλδουίνο που καυχιόταν για τα μεγάλα και πολύτιμα αποτελέσματα του θαύματος που είχε κάνει ο Θεός, ο Ιννοκέντιος έγραψε ότι «έχαιρε εν Κυρίω» και έδωσε την έγκρισή του χωρίς επιφύλαξη».

Τα χάλκινα άλογα που έκλεψαν οι Βενετοί από τον Ιππόδρομο της Κωνσταντινούπολης. Σήμερα κοσμούν την είσοδο της εκκλησίας του Αγίου Μάρκου

Όσον αφορά για την άλωση και τη λεηλασία της βασιλεύουσας ο Ράνσιμαν περιγράφει τα εξής: «Η λεηλασία της Κωνσταντινουπόλεως δεν έχει το αντίστοιχό της στην ιστορία. Επί εννέα αιώνες, η μεγάλη πόλη υπήρξε η πρωτεύουσα του χριστιανικού πολιτισμού. Είχε γεμίσει με έργα τέχνης που είχαν επιζήσει από την αρχαία Ελλάδα και με τα αριστουργήματα των δικών της έξοχων καλλιτεχνών. Οι Ενετοί ήξεραν την αξία αυτών των πραγμάτων. Όπου μπόρεσαν άρπαξαν θησαυρούς και τους μετέφεραν για να στολίσουν τις πλατείες και τις εκκλησίες και τα παλάτια της πόλεώς των. Αλλά οι Γάλλοι και οι Φλαμανδοί είχαν κυριευθεί από μια μανία καταστροφής. Ξεχύθηκαν, ένας ωρυόμενος όχλος στους δρόμους και στα σπίτια, αρπάζοντας οτιδήποτε γυάλιζε και καταστρέφοντας ό,τι δεν μπορούσαν να κουβαλήσουν, σταματώντας μόνο για να σκοτώσουν ή για να βιάσουν, ή για να ανοίξουν κελάρια για να πιούν. Δεν γλύτωσαν ούτε τα μοναστήρια ούτε οι εκκλησίες ούτε οι

βιβλιοθήκες. Στην ίδια της Αγία Σοφία έβλεπε κανείς μεθυσμένους στρατιώτες να σχίζουν τις μεταξωτές κουρτίνες και να γκρεμίζουν και να κομματιάζουν το μεγάλο ασημένιο εικονοστάσιο, ενώ ποδοπατούσαν ασεβέστατα άγιες εικόνες και ιερά βιβλία. Ενώ έπιναν από τα ιερά σκεύη του θυσιαστηρίου μια πόρνη πήγε και κάθισε στον πατριαρχικό θρόνο και άρχισε να τραγουδάει ένα άσεμνο γαλλικό τραγούδι. Καλόγριες βιάστηκαν μέσα στα μοναστήρια των. Παλάτια και καλύβες χωρίς καμιά διάκριση παραβιάστηκαν και καταστράφηκαν. Πληγωμένες γυναίκες και παιδιά κοίτονταν ετοιμοθάνατες μέσα στους δρόμους. Επί τρεις μέρες εξακολούθησαν οι φρικιαστικές σκηνές της λεηλασίας και της αιματοχυσίας ώσπου η τεράστια και ωραία πόλη έγινε ένα ερείπιο. Ακόμα και οι Σαρακηνοί θα είχαν δείξει περισσότερο οίκτο, αναφωνεί ο ιστορικός Νικήτας, και λέει την αλήθεια». Και σε ένα άλλο σημείο του έργου αναφέρει ότι: «Δεν υπήρξε ποτέ μεγαλύτερο έγκλημα κατά της ανθρωπότητας από την τέταρτη σταυροφορία. Όχι μόνο προκάλεσε την καταστροφή ή τον διασκορπισμό των θησαυρών του παρελθόντος, που το Βυζάντιο είχε με ευλάβεια αποθηκεύσει και τον θανάσιμο τραυματισμό ενός πολιτισμού που ήταν ακόμα ενεργός και μεγάλος, αλλά υπήρξε επίσης μια πράξη γιγαντιαίας πολιτικής ανοησίας».

Βυζαντινή εικόνα του 1' αιώνα. Ένα από τα πολλά ιερά κειμήλια που έκλεψαν οι Βενετοί και οι Φράγκοι.

Για τις εστίες αντίστασης του Ελληνισμού και συγκεκριμένα για την Νίκαια παραθέτουμε τις απόψεις του Ράνσιμαν αποσπασματικά παρακάτω: «Το πιο ισχυρό από τα τρία κράτη ήταν η αυτοκρατορία που ιδρύθηκε στη Νίκαια από τη θυγατέρα του Αλέξιου Γ', Άννα και το σύζυγό της Θεόδωρο Λάσκαρη. Έτσι στα μάτια των Ελλήνων η Νίκαια έγινε η πρωτεύουσα της νόμιμης αυτοκρατορίας. Η ιστορία της αυτοκρατορίας της Νίκαιας δείχνει ότι οι Βυζαντινοί δεν είχαν χάσει την αλκή των».

Αποσπάσματα από το σύγγραμμα του συγγραφέα Ιωάννη Σαρσάκη: «Ιωάννης Γ΄ Δούκας Βατάτζης: Ο Άγιος Αυτοκράτορας».

Δημοσιευμένο στο:

<https://www.sakketosaggelos.gr/Article/8350/>